

Vergaderjaar 2001–2002

28 192

Drugsmokkel Schiphol

Nr. 8

BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 1 maart 2002

Inleiding

Hierbij bied ik u, zoals aangekondigd tijdens het plenaire overleg op 23 januari jl. over de op Schiphol ontstane situatie met betrekking tot de drugsmokkel, de eerste voortgangsrapportage aan over de implementatie van het Plan van aanpak drugsmokkel Schiphol (TK, 2001–2002, 28 192, nr. 1).

Vanaf het moment van indiening van het Plan van aanpak is op projectmatige basis intensief gewerkt aan de implementatie van de aangekondigde maatregelen ter bestrijding van de drugsmokkel op en via Schiphol. In deze eerste voortgangsrapportage geef ik een overzicht van de in de afgelopen weken gemaakte vorderingen. Als eerste ga ik in op een van de meest nijpende knelpunten in de aanpak van de drugsmokkel op Schiphol, te weten de celcapaciteit voor de aangehouden drugskoeriers en bolletjesslikkers. Voorts schets ik uw Kamer de maatregelen ter intensivering van de opsporing en vervolging. Daarbij ga ik ook in op de realisering van de nevenzittingsplaats van de arrondissementsrechtbank Haarlem en de nevenvestiging van het arrondissementsparket Haarlem op Schiphol. Vervolgens zal ik berichten over de maatregelen die een verbeterde samenwerking tussen de landen van het Koninkrijk tot doel hebben. Tot slot ga ik in op de voortgang van de initiatieven uit het Plan van aanpak die zien op de internationale dimensie: het betreft de activiteiten die in bi- en multilateraal verband, zoals de Europese Unie en de Verenigde Naties, worden ondernomen.

Actuele situatie

De situatie op Schiphol met betrekking tot de drugsmokkel is onveranderd als ernstig aan te duiden. Het aantal in januari en februari van dit jaar aangehouden koeriers ligt substantieel hoger dan het gemiddelde aantal per maand in het jaar 2001. Er hebben geen heen-zendingen plaats gevonden wegens capaciteitsgebrek. De noodzaak om de in het Plan van

aanpak opgenomen maatregelen met voortvarendheid uit te voeren, geldt derhalve onverminderd.

Zoals u bekend hebben de korpsbeheerders van de politieregio's Kennemerland en Zaanstreek-Waterland zich tot de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en ondergetekende gewend. Hierbij is de zorg uitgesproken dat de uitvoering van het Plan van aanpak zal leiden tot een dusdanige verdere belasting van het justitiële apparaat in het arrondissementsparket Haarlem, dat de adequate uitvoering van de politietaken op andere terreinen dan de drugssmokkel in gevaar komt. Ik onderken dat het justitiële apparaat door de uitvoering van het Plan van aanpak verder wordt belast, doch wijs er tevens op dat het Plan tegelijkertijd een aantal maatregelen bevat dat er op gericht is de negatieve gevolgen daarvan te ondervangen. Het gaat daarbij met name om de uitbreiding van het openbaar ministerie en de zittende magistratuur, en mijn voornemen om het mogelijk te maken om strafzaken buiten het eigen rechtsgebied te behandelen. Uiteraard is er enige tijd gemoeid met het implementeren van deze maatregelen. Ik ben het met de genoemde korpsbeheerders eens dat de overige politietaken in de tussentijd niet al te zeer mogen worden aangetast door de nadruk op drugssmokkel. Met hen zal in overleg worden getreden om te bezien hoe aan hun bezwaren tegemoet kan worden gekomen.

Celcapaciteit

In het Plan van aanpak is voorzien in het creëren van extra celcapaciteit ten behoeve van op Schiphol aangehouden drugskoeriers en bolletjesslikkers. Ter zake zijn de volgende ontwikkelingen te melden.

Bijzondere medische voorziening

Na hun aanhouding behoeven bolletjesslikkers niet alleen strafvorderlijke, maar ook bijzondere medische zorg en begeleiding. In verband daarmee heb ik, in goed overleg met de gemeente Bloemendaal, besloten tot ingebruikneming van een leegstaande kliniek van het voormalig psychiatrisch ziekenhuis Santpoort. Op 18 februari jl. werd deze eerstelijns medische voorziening volledig operationeel. In deze voorziening kunnen ongeveer 50 bolletjesslikkers onder medische begeleiding «schoon» worden. Nadat de verdachten «schoon» zijn, vindt, in afwachting van het voorkomen van de strafzaak bij de rechter, insluiting plaats in de «reguliere» celcapaciteit elders. Naast deze voorziening blijft het penitentiair hospitaal in Scheveningen beschikbaar voor de opvang van bolletjesslikkers. De dienstverlening door het als noodvoorziening ingerichte calamiteitenhospitaal in Utrecht is inmiddels beëindigd.

Grenshospitium

Vanaf 11 februari jl. is het voormalig grenshospitium te Amsterdam tijdelijk aangewezen als voorziening voor de opvang van drugskoeriers en bolletjesslikkers. In de planning is voorzien dat het grenshospitium vanaf mei/juni weer in gebruik wordt genomen ten behoeve van vreemdelingenbewing. Door vervroegde oplevering kan deze voorziening tot deze datum worden gebruikt voor de opsluiting van drugskoeriers, zonder het beleid ten aanzien van de vreemdelingenbewing te doorkruisen. Het aantal cellen bedraagt 96.

Gevangeniswezen

Vanaf begin februari zijn 34 extra cellen in het gevangeniswezen gefaseerd in gebruik genomen. Begin april zal dit aantal met wederom 34 worden uitgebreid. De realisering van de overige in het Plan van Aanpak

voorzien celcapaciteit binnen het gevangeniswezen, is in voorbereiding conform de in het Plan van aanpak vermelde planning.

Celcapaciteit Koninklijke marechaussee Schiphol

De uitvoering van de politietaak op de Luchthaven Schiphol berust bij de Koninklijke marechaussee. Het korps heeft daartoe thans 11 politiecellen ter beschikking.

Vastgesteld is dat dit aantal – gegeven de actuele situatie – volstrekt ontoereikend is. Inmiddels heb ik, in samenspraak met de NV Luchthaven Schiphol, de Rijksgebouwendienst en de gemeente Haarlemmermeer opdracht verleend tot het leveren van een hoogwaardig containercellencomplex bestaande uit 4 units van 24 politiecellen, 10 observatiecellen (mede t.b.v. «noodopvang» van bolletjesslikkers), alsmede bijbehorende werkruimtes (centrale meldkamer, op maat gesneden «intake-ruimtes», personeelsverblijven en dergelijke). Het cellencomplex wordt gerealiseerd op een terrein op Schiphol-Oost, op welk terrein ook kantoorruimte aanwezig is. Van de zijde van de gemeente Haarlemmermeer is medewerking toegezegd voor verlening van de vereiste vergunningen. Naar stand van heden komt dit cellencomplex vanaf begin mei van dit jaar beschikbaar en wordt het ultimo die maand operationeel in gebruik genomen door de Koninklijke marechaussee.

Op de langere termijn (2005/06) heeft de Koninklijke marechaussee voorzien in de bouw van een nieuwe marechaussee-kazerne op de luchthaven Schiphol, waarin ook een omvangrijker cellencomplex (met voorzieningen ten behoeve van bolletjesslikkers) is opgenomen.

Ingebruikneming van thans buiten gebruik gestelde politiecellen

In het Plan van aanpak is de her-ingebruikneming van thans buiten gebruikgestelde (oude) politiecellen bij enkele regionale korpsen en bij de Koninklijke marechaussee voorzien. Het gaat daarbij om buiten gebruik gestelde, kleinschalige celcapaciteit. De inventarisatie van de beschikbare capaciteit en de kostenramingen voor ingebruikneming zijn afgerond. Alvorens te beslissen de celruimte ook daadwerkelijk opnieuw in gebruik te nemen, bezie ik nog de mogelijkheid of dezelfde capaciteit niet ook op een andere manier kan worden gerealiseerd, bijvoorbeeld door toevoeging aan de politiecelcapaciteit op Schiphol. Dit is waarschijnlijk aanzienlijk goedkoper, en ondervangt tevens een aantal bezwaren van bedrijfsmatige aard die gepaard gaan met het gebruik van geografisch verspreid liggende, kleinschalige celcapaciteit.

Bijzondere noodvoorzieningen

Teneinde zo spoedig mogelijk te kunnen voorzien in de, aanvullend op de hierboven genoemde voorzieningen, benodigde celcapaciteit dienen bijzondere noodvoorzieningen te worden gecreëerd. Om dit te realiseren is een noodwet opgesteld, de Tijdelijke wet noodcapaciteit drugskoeriers (TK 2001–2002, 28 201). De inwerkingtreding van dit wetsvoorstel was voorzien met ingang van heden, 1 maart. Vanwege de wens van de Eerste Kamer de behandeling van het wetsvoorstel uit te stellen, kan de wet, indien de Eerste Kamer met het voorstel van wet instemt, naar verwachting op 8 maart a.s. in werking treden. Tegelijkertijd zal in werking kunnen treden de wijziging van het Wetboek van Strafvordering, de Penitentiaire beginselenwet en de Beginselenwet justitiële jeugdinrichtingen in verband met het verblijf van in bewaring gestelde verdachten alsmede arrestanten in een politiecel (TK 2001–2002, 28 202).

Per datum van inwerkingtreding van genoemde wetgeving zullen de bijzondere noodvoorzieningen kunnen worden aangewezen. Mede gelet

op de zware belasting van het reguliere gevangeniswezen ten gevolge van de insluiting van de vele drugskoeriers, heb ik het voornemen per datum van inwerkingtreding van deze mogelijkheid gebruik te maken. Ik ben inmiddels ver gevorderd met de voorbereiding van de aanwijzing. Zodra deze definitief is zal ik u daarover nader informeren.

Intensivering van controle en opsporing

In het kader van de intensivering van de opsporing van de drugsmokkel op Schiphol is personele uitbreiding van het Schipholteam en van de reguliere douaneactiviteiten onontkoombaar. Ingevolge het Plan van aanpak gaat het in totaal om 51 plaatsen extra. De uitbreiding is inmiddels ter hand genomen. Zowel voor de Koninklijke marechaussee als voor de douane geldt dat rekrutering zal plaats hebben uit andere onderdelen van de onderscheiden diensten. Waar nodig en mogelijk zullen in overleg met mijn betrokken ambtgenoten aanvullende maatregelen worden getroffen om eventuele handhavingstekorten die hierdoor elders ontstaan te compenseren.

Controleapparatuur

Bij de implementatie van het Plan van aanpak bleek er onvoldoende inzicht te bestaan in de beschikbaarheid en de mogelijkheden tot inzet van scanapparatuur, ten einde bolletjesslikkers te kunnen opsporen. In verband hiermee is in mijn opdracht onder leiding van het Nederlands Forensisch Instituut onderzoek verricht. Hierbij is gebruik gemaakt van ervaring- en testgegevens, zowel in binnen- als buitenland.

Uitgangspunt bij de conclusies van dit onderzoek vormt het juridisch kader waarbinnen met behulp van speciale apparatuur onderzoek kan worden verricht aan en in het lichaam van personen. Thans is het gebruik van speciale apparatuur enkel geoorloofd indien een persoon als verdachte is aangemerkt. In Nederland is de rechtsbasis daarvoor gelegd in de wijziging van het Wetboek van Strafvordering en enige andere wetten omtrent de toepassing van maatregelen in het belang van het onderzoek en enige andere onderwerpen (TK 2001–2002, 26 983), die heden, 1 maart, in werking is getreden.

De conclusie van het onderzoek is dat er apparatuur geschikt, beschikbaar en onder voorwaarden toepasbaar is om in te zetten in het geval er sprake is van een concrete verdenking. Ook op de Nederlandse Antillen en Aruba is deze apparatuur inzetbaar. De hantering van bijzondere voorwaarden daarbij is geboden, omdat het bijna in alle gevallen gaat om apparatuur waarbij röntgenstraling en echoscopie wordt toegepast.

Deze apparatuur kan niet worden ingezet bij algemene controleactiviteiten, waaraan een ieder, ook zonder concrete verdenking, kan worden onderworpen. Ik heb moeten vaststellen dat hiervoor in aanmerking komende apparatuur zich nog geheel in de ontwikkelingsfase bevindt. In nauwe samenwerking tussen de betrokken diensten wordt thans nader onderzoek verricht naar voor dit doel beschikbare apparatuur, die binnen de juridische kaders toepasbaar is.

Pre-flight-control

Tussen betrokken partijen, waaronder de KLM, is overleg opgestart over de toepassing van pre flight controles. Doel daarbij is het maken van afspraken om dergelijke controles, zowel op Schiphol – ter voorkoming dat potentiële drugskoeriers afreizen naar de plaats waar de drugs worden opgehaald –, als in de landen waar de koeriers op het vliegtuig willen stappen, te laten uitvoeren.

Intensivering van de vervolging

De uitbreiding van de capaciteit van het Schipholteam en de daaruit voortvloeiende grotere toestroom van zaken gaat gepaard met uitbreiding van de capaciteit van het openbaar ministerie te Haarlem met 9 officieren van justitie en 36 fte ondersteunend personeel. De voorbereidingen voor deze uitbreiding zijn in volle gang.

Verruiming van de bevoegdheden van de enkelvoudige kamers

De uitbreiding van de opsporings- en vervolgingscapaciteit ten gevolge van de problematiek op Schiphol zal leiden tot een grotere toestroom van strafzaken bij de rechtbank te Haarlem en in appel bij het gerechtshof te Amsterdam. Omdat de zittingscapaciteit een schaars goed is, is in het Plan van aanpak voorzien in capaciteitsuitbreiding. Het gaat in concreto om 6 rechters, 2 rechters-commissarissen en 12 fte ondersteunend personeel bij de rechtbank te Haarlem, en om 3 raadsheren en 6 fte ondersteunend personeel bij het gerechtshof te Amsterdam.

Onlangs heeft het Kabinet het wetsvoorstel Verruiming bevoegdheden enkelvoudige kamers (TK 2001–2002, 28 215) ingediend. Dit wetsvoorstel heeft tot doel de mogelijkheden van berechting van misdrijven door enkelvoudige kamers in eerste aanleg en appel te vergroten. Naar verwachting treedt dit wetsvoorstel, indien de Tweede Kamer en Eerste Kamer hiermee instemmen, medio april dit jaar in werking. De politierechter zal ingevolge het wetsvoorstel bevoegd worden strafzaken af te doen, die naar het aanvankelijke oordeel van het openbaar ministerie van eenvoudige aard zijn en waarbij de te requireren gevangenisstraf niet meer dan een jaar bedraagt. De enkelvoudige kamer van het gerechtshof zal bevoegd worden strafzaken af te doen waarvoor de politierechter in eerste aanleg niet meer dan zes maanden gevangenisstraf heeft opgelegd. De capaciteit voor de berechting van misdrijven in eerste aanleg en in appel, waaronder bepaalde drugsdelicten, wordt door de extra behandelingsmogelijkheden, naast die van de meervoudige kamers, vergroot. In het licht van het huidige straffoetingsbeleid ter zake van drugskoeriers van de rechtbank Haarlem en het gerechtshof te Amsterdam heeft het openbaar ministerie voor deze categorie zaken het requireerbeleid aangepast.

Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen

In het verlengde van het vorenstaande en nog meer toegespitst op de verlichting van de te verwachten capaciteitsproblemen bij de rechtbank te Haarlem en het gerechtshof te Amsterdam, heb ik besloten tot wijziging van het Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen, dat naar verwachting in de week van 4 maart in werking zal treden. Het Besluit leidt er toe dat alle hoofdplaatsen van de andere ressorten en van de andere arrondissementen, alsmede Lelystad, nevenzittingsplaats worden van het gerechtshof te Amsterdam, respectievelijk de rechtbank te Haarlem. Ik heb er dus voor gekozen dat alle strafzaken buiten het eigen rechtsgebied kunnen worden behandeld. Dat kunnen zaken zijn tegen drugskoeriers, maar ook andere strafzaken.

Locatie

Op of in de nabijheid van het hierboven reeds genoemde terrein op Schiphol waar de mobiele celcapaciteit zal worden gerealiseerd zullen eveneens (in afwachting van definitieve nieuwbouw¹ twee zittingszalen worden gerealiseerd, alsmede de daarbij behorende annexe ruimten (raadkamer, advocatenkamer, ruimte voor de parketpolitie, toga-kamer e.d.). Daarenboven wordt voorzien in huisvesting ten behoeve van de

---

¹ Naast nieuwbouw Kmar-kazerne op Schiphol is tevens nieuwbouw voor de nevenzittingsplaats arrondissementsrechtbank Haarlem en nevenvestiging openbaar ministerie Haarlem alsmede nieuwbouw Huis van Bewaring gepland en inmiddels «ingetekend» aan de Sloterweg op Schiphol-West. Realisering daarvan is voor 2005–2006 voorzien.

griffie en overige medewerkers ter ondersteuning van de zittende magistratuur. Ook ten behoeve van het openbaar ministerie Haarlem (de zgn. Schiphol-unit) zal worden voorzien in huisvesting op of nabij deze locatie. Uit het vorenstaande vloeit een eindsituatie voort waarbij op één locatie, met inachtneming van de vereiste rechtsstatelijke (onder-)scheidingen op Schiphol-Oost de onderscheidene sectoren van de strafrechtelijke keten bij elkaar worden gebracht: het betreft de Koninklijke marechaussee, het openbaar ministerie, (het kabinet van) de rechter-commissaris, en de zittende magistratuur.

Verbeterde samenwerking binnen het Koninkrijk

Op 4 februari jl. hebben de minister van Justitie van de Nederlandse Antillen en ik het protocol «Aanpak koeriersproblematiek tussen de ministers van Justitie van Nederland en de Nederlandse Antillen» getekend. Dit protocol heeft u bij schrijven van 11 februari jl. (kenmerk: 5 148 881/DISAD/02) ontvangen. Naar mij wordt gemeld trachten de bevoegde autoriteiten op zowel de Nederlandse Antillen als Aruba drugskoeriers die willen uitreizen aan te houden. Door de te beperkte celcapaciteit wordt daarbij gebruik gemaakt van de mogelijkheid aangehouden verdachten na inbeslagneming van de drugs heen te zenden met een dagvaarding, waardoor men later voor de rechter moet verschijnen. In de beoordeling van de door de Nederlandse Antillen en Aruba gewenste ondersteuning staat de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en mij de beleidslijn voor ogen dat allereerst op de luchthavens van de Nederlandse Antillen en Aruba zo spoedig mogelijk zichtbare maatregelen worden getroffen, die niet alleen snel te realiseren zijn, maar die ook een groot ontmoedigend effect zullen hebben op de drugskoeriers en de organisaties die achter deze transporten zitten. Naar verwachting zal het overleg met de bevoegde autoriteiten over de concreet te treffen maatregelen in maart kunnen worden afgerond.

Twinproject Nederlandse Antillen–Nederland

Het zogenaamde «Twinproject Nederlandse Antillen en Nederland» moet er toe leiden dat in gezamenlijkheid criminele organisaties die zich bezighouden met drugstransporten tussen de Nederlandse Antillen en Nederland worden aangepakt. Op het landelijk parket van het openbaar ministerie te Rotterdam is inmiddels een voorziening gecreëerd die de samenwerking en de eventuele rechtshulpverzoeken in het kader van het twinproject coördineert. Een officier van justitie van het landelijk parket is daarbij aangewezen als nationaal contactpersoon voor de Nederlandse Antillen.

Overdracht strafvervolging en strafexecutie

Ik heb een ambtelijke werkgroep opdracht gegeven de mogelijkheden te onderzoeken van overdracht van strafexecutie en strafvervolging van Nederlandse ingezetenen die op de Nederlandse Antillen zijn aangehouden in verband met de smokkel van drugs. Daaruit is gebleken dat de praktijk van overdracht van strafexecutie thans goed verloopt. Onherroepelijk veroordeelden van Nederlandse nationaliteit kunnen op vrijwillige basis hun strafrestant uitzitten in het land waar zij minstens vijf jaar ingezetenen zijn. Overdracht van strafvervolging, waarvoor overigens geen juridische belemmeringen bestaan, ligt lastiger, aangezien daaraan overdracht van bewijsmateriaal, alsmede vervolgingsbevoegdheid gekoppeld is. De werkgroep onderzoekt de mogelijkheden om deze knelpunten op te lossen.

Internationale initiatieven

Op 12 februari jl. heb ik een brief gezonden aan de ministers van Justitie van de lidstaten van de Europese Unie, met als bijlage het Plan van aanpak. In deze brief ben ik ingegaan op de op Schiphol geconstateerde problematiek met betrekking tot de drugskoeriers en de maatregelen die het Nederlandse kabinet treft om dit het hoofd te bieden. Tevens heb ik gewag gemaakt van de mogelijke verplaatsingseffecten binnen de Europese Unie ten gevolge van de aangekondigde maatregelen. Tegelijkertijd, en mede in dit verband, is door Nederland in de daarvoor bestemde overleggrems binnen de Europese Unie voorgesteld overleg op te starten om binnen de Europese Unie tot een gemeenschappelijke aanpak van drugs-smokkel via de luchthavens te komen. Ook is voorgesteld om te bezien of er, tezamen met de EU-lidstaten, een eenduidig standpunt kan worden geformuleerd als basis voor overleg met derde landen van waaruit stelselmatig risicovluchten vertrekken. Ik heb deze oproep nogmaals herhaald tijdens de vergadering van de informele JBZ-raad eind februari. In dit verband zie ik in overleg met het Spaanse voorzitterschap of er reeds voldoende draagvlak binnen de Europese Unie aanwezig is om de geconstateerde problematiek van de drugssmokkel via de luchthavens in de Europese Unie aan de orde te stellen tijdens het overleg dat begin maart tussen de Europese Unie en de Latijns-Amerikaanse landen over de aanpak van cocaïneproductie plaatsvindt. Een gelijksoortige interventie ben ik voornemens te doen tijdens de bijeenkomst van de Commission on Narcotic Drugs van de Verenigde Naties in maart. De International Narcotics Control Board van de Verenigde Naties is inmiddels, naar aanleiding van een schrijven hunnerzijds, door mijn ambtgenoot van Buitenlandse Zaken van de problematiek op Schiphol schriftelijk op de hoogte gesteld. De door mij in dit kader ondernomen initiatieven strekken ertoe om op bredere schaal de geconstateerde problematiek omtrent de drugssmokkel aan te pakken. Daarbij dient in ogenschouw te worden genomen dat dit enkel te realiseren is met medewerking van de betrokken landen. Overleg voeren en tijd zijn hier cruciale grootheden.

Om bij de bestrijding van de import van cocaïne ook internationaal dwarsverbanden te kunnen leggen, wordt nu van Nederlandse zijde geparticipeerd in een project van Europol dat zich richt op het analyseren van cocaïne-transporten uit Zuid-Amerika.

Tot slot is in februari tijdens de bijeenkomst van de International Civil Aviation Organisation (ICAO) door Nederland aandacht gevraagd voor het oplossen van de problemen die bestaan ten aanzien van drugskoeriers die gebruik maken van luchtvervoer. Een aparte werkgroep van de ICAO gaat voorstellen hiertoe uitwerken. Dezelfde problematiek is door Nederland onder de aandacht gebracht van de Europese Commissie.

De Minister van Justitie,
A. H. Korthals